

Evaluatie door de OESO van 'Independent Fiscal Institutions'

Belgisch Federaal Planbureau (FPB)

2023

KERNPUNTEN

SAMENVATTING

In 1959 heeft de Belgische nationale regering een groot deel van de economische beleidsexpertise die normaal in ministeries te vinden is, ondergebracht in één instelling die uiteindelijk het Federaal Planbureau (hieronder aangeduid als het FPB, of het Bureau) zou worden. In zijn 60-jarige bestaan heeft het Bureau een stevige reputatie opgebouwd als instelling voor onafhankelijke analyse. Stakeholders roemen de kwaliteit van het werk van het FPB en zijn onpartijdigheid. De analisten van het Bureau behoren tot de top op het gebied van modellering.

De nauwe historische band die het FPB met de regering heeft opgebouwd als adviesorgaan onderscheidt het van instellingen die meer recentelijk in andere Europese landen zijn opgericht om te voldoen aan de verplichtingen die voortvloeien uit het kader van een versterkte coördinatie en een versterkt toezicht op het begrotingsbeleid van de lidstaten in de eurozone. Het Bureau levert onpartijdige analyses en macro-economische vooruitzichten voor de begroting, maar vervult ook een technische ondersteunende rol voor de regering. Het staat zelfs bekend als de 'rekenmachine van de regering', en vervult als dusdanig een analytische functie voor de overheid op verschillende belangrijke beleidsterreinen. Bij de evaluatie van het Bureau en de structuur ervan in vergelijking met internationale normen en peers moet rekening worden gehouden met de specifieke institutionele context van België.

In het eerste deel van deze evaluatie worden het institutionele kader en de werking van het Bureau geëvalueerd, met name als een van de Belgische IFI's. Het FPB is een instelling met nationale wortels en wordt gezien als onafhankelijk, onpartijdig en transparant in zijn methoden en modellen. Dat heeft ertoe geleid dat de instelling een aanzienlijke invloed en gewicht heeft verworven als budgettaire waakhond. Het verschaft bijvoorbeeld informatie over de blootstelling van de federale overheid aan de budgettaire kosten van de vergrijzing van de bevolking dankzij zijn werkzaamheden binnen de onafhankelijke Studiecommissie voor de Vergrijzing, waarvan de rapporten de regering ertoe hebben aangezet om via verschillende pensioenhervormingen een meer houdbare koers te varen.

Uit de evaluatie kwamen echter vier gebieden naar voren waarin het institutionele kader en de activiteiten van het Bureau voor verbetering vatbaar zijn.

1. De invloed van het Bureau op het publieke en parlementaire debat versterken.
2. Ervoor zorgen dat nieuwe taken geen afbreuk doen aan het vermogen van het Bureau om zijn bestaande functies uit te voeren en op eigen initiatief werkzaamheden te verrichten, wat belangrijk is voor zijn onafhankelijkheid. Dit kan worden bereikt door:
  - Aan het begin van elke regeerperiode financieringsgaranties voor de middellange termijn te geven die de verantwoordelijkheden weerspiegelen.
  - Ervoor te zorgen dat het Bureau vooraf wordt geraadpleegd over nieuwe taken en verantwoordelijkheden en dat deze naar behoren worden voorzien van middelen.
  - De prioriteitenstelling binnen het FPB te verbeteren, waarbij de directie de prioriteiten en strategische plannen van het Bureau vaker evalueert.
3. Een aantrekkelijke werkomgeving creëren voor jonge professionals om het personeelsbestand van het Bureau diverser en dynamischer te maken, wat belangrijk is voor de veerkracht van de instelling, innovatie en, op termijn, voor de verbetering van zijn analysecapaciteit.
4. De operationele transparantie van het Bureau verhogen tot het niveau van zijn analytische transparantie, bijvoorbeeld door een jaarlijks activiteitenverslag met financieel overzicht te publiceren om het vertrouwen van het publiek in de instelling te versterken.

Ook de analysecapaciteit van het Bureau werd geëvalueerd, met name de modellen die het gebruikt op gebieden als pensioenen, belastingen, de arbeidsmarkt, energie en investeringen.

Het FPB heeft een breed scala aan verantwoordelijkheden en heeft een uitgebreide reeks modellen ontwikkeld om deze te vervullen. Het beschikt ook over één effectief systeem voor de integratie van databases, input en output in modellen, teams en projecten.

Uit de evaluatie bleek dat de verschillende modellen van het Bureau geschikt zijn om zijn opdrachten uit te voeren. Ze zijn goed vergelijkbaar met modellen die internationaal worden gebruikt binnen gelijkaardige begrotingsinstellingen, centrale administraties en hun operationele departementen. Het Bureau heeft het voortouw genomen bij initiatieven voor modelontwikkeling, zowel collectief op EU-niveau als individueel door peers in andere landen te begeleiden en te ondersteunen bij het opbouwen van hun interne capaciteit.

SAMENVATTING VERVOLG

Wanneer de middelen het toelaten, zou het FPB zijn modelleringsinspanningen verder kunnen versterken op gebieden die volgens de modelleringsbehoeften van het Bureau of in vergelijking met andere IFI's met een vergelijkbare opdracht en vergelijkbare middelen onvoldoende worden bestreken. Zo zouden ontwikkelingen op het gebied van nowcasting en het verbreden van het scala aan ramingen van de potentiële output en de output gap het Bureau kunnen helpen bij het beoordelen van het huidige economische klimaat. Investeringsmodellen die de kost van maatregelen aanpassen voor gedragsreacties, structurele hervormingen helpen beoordelen, de impact van vermogensbelastingen evalueren en de koolstofimpact van overheidsbeleid inschatten, zullen bijzonder nuttig zijn voor de nieuwe opdracht van het FPB om de budgettaire kosten en de effecten van verkiezingsprogramma's te evalueren.

Het laatste deel van deze evaluatie beoordeelt de performance van het Bureau met betrekking tot de doorrekening van verkiezingsprogramma's. Het takenpakket van het FPB werden in 2014 uitgebreid met de doorrekening van de beleidsvoorstellen uit de verkiezingsprogramma's van de politieke partijen die in het federale parlement vertegenwoordigd zijn. Dit omvat zowel de raming van de initiële kost van een maatregel voor de overheidsfinanciën als de kwantitatieve beoordeling van het effect van de maatregel op een reeks sociaaleconomische indicatoren (zoals de werkgelegenheid, de koopkracht van verschillende inkomensgroepen en het milieu). De rol werd in 2018 verfijnd en het Bureau heeft zijn eerste doorrekeningsoefening uitgevoerd voor de federale en regionale verkiezingen van 2019.

Over het algemeen voldeed de doorrekeningsoefening van 2019 aan de wettelijke opdracht en de beoogde beleidsdoelstellingen. De stakeholders zijn het erover eens dat de doorrekening van verkiezingsprogramma's door het FPB een permanent karakter moet krijgen en verder zou moeten worden uitgebouwd om de impact ervan te vergroten. De oefening verbeterde de transparantie rond de effecten van de beleidsvoorstellen, heeft ervoor gezorgd dat misleidende verkiezingsbeloften politieke consequenties kregen, hielp de politieke geloofwaardigheid tijdens de verkiezingscampagne te versterken, leverde informatie op voor coalitieonderhandelingen na de verkiezingen, hielp politieke partijen robuustere voorstellen en uiteindelijk beter overheidsbeleid te ontwikkelen en heeft bijgedragen aan de versterking van de perceptie van onafhankelijkheid van het Bureau.

Ondanks het algehele succes van de doorrekeningsoefening van 2019 moeten de inspanningen om de effectiviteit van de oefening voor de verkiezingen van 2024 en daarna te verbeteren, zich richten op volgende punten:

1. Het publiek bewuster maken van de onafhankelijke beoordeling door het FPB van de doorrekening van de verkiezingsprogramma's.
2. De vergelijkbaarheid van de partijprogramma's verbeteren.
3. De technische capaciteit uitbreiden om de effecten van een breder scala aan beleidsmaatregelen te capteren.
4. De regionale effecten van prioriteiten en maatregelen presenteren.
5. Duidelijker en meer uitgebreide richtlijnen voor het proces van de doorrekening uittekenen.

Deze veranderingen kunnen helpen om de Belgische federale verkiezingen impactvoller, beter geïnformeerd, opener en inclusiever te maken. Op die manier kan het FPB bijdragen tot een beter begrip bij de burgers van de economische, sociale en milieugevolgen van verschillende stemkeuzes en zo het vertrouwen van de burgers in de legitimiteit en de werking van het verkiezingsproces als geheel ondersteunen.

Dit document is tot stand gekomen met financiële steun van de Europese Unie. De standpunten die hierin naar voren worden gebracht, kunnen op geen enkele wijze worden opgevat als de officiële mening van de Europese Unie.

De actie werd gefinancierd door de Europese Unie via het instrument voor technische ondersteuning en uitgevoerd door de OESO, in samenwerking met de Europese Commissie.

Voor meer informatie:
[@OECDgov](https://twitter.com/OECDgov)
www.oecd.org/gov

Contact: Scherie.Nicol@oecd.org

**Funded by
the European Union**